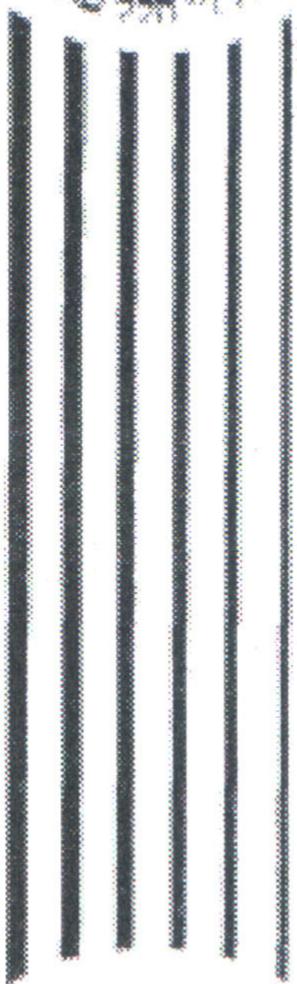

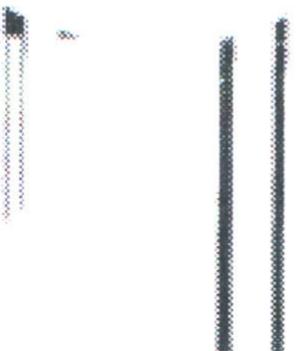
בֵּית הַלְּלָה

עֲמָקָם וְעֶמֶקְמָן אֶתְכָּבֵד

שְׁנִי נִ - נְזִקְנִי (נ)

אֶלְלָה תְּפִלָּה

סלג יŁמק לŁחני
מאנר צו"ם "עולם יŁמק"
כני נלק

דין כתיבת סת"ם בקולמוסים העשויים מפלסטיק

א) יקר טהורות דנא לאות אמת וצורך, הויאל ונתקשתו לחות דעתך העניה על ידי האברך הנעלה שוקד באלה של תורה כשית הר"ן שליט"א, אחות מה שהובאה לפני תכנית חדשה ומיווחת בשם הנוצה המשופרת, המיזערת לשפר וליפות את כתיבת סית תפילין ומזהות, שהוא סיוע שיש בו ממש לכל העוסקים במלאת שמיים, והקולמוס שבח עשו מחומר פלסטי, עינתי ומצאי שהוא כשרה לחולוטין ולא שום פקוף מצד ההלכה המקובלת בידינו, וממילא היא מומלצת למושכים בשכט סופר יותר מנוצת הענווי, להועיל להם מאר להשווות הכתיבה והקלטה, ומונעת נפילת דיו על גביה הכתב וכור, והרי זה בבחינת זה אליו ואנו הוגן.

ב) ובעיקר העניין ידוע בשערים המציגים בהלכה כי על פתרמא דנא נשтворו כמה קולמוסים, ודרשו בוה וביבם מגזרי ישראל האתורונים הלא בספרותם.יסוד הרבר מהגמ' תענית דף ב. וסנהדרין דף קג. שזכה קנה ליטול היינו קולמוס בכתב בו סית, וכותב הרמ"א בירוש"ד סימן רע"א סעיף ד כי יש אומרים שיש לכתחוב בקולמוס של קנה ולא בנוצת יעוש באחרונים, ובאכן העוזר סימן קכ"ה סעיף ד' ובמפרשין, וכלשכת הסופר סימן ג' סק"ה ושאר רבוותה. וגם אני הקטן עניתי חלקי בעניין יצחק על שלחן ערוך המקוצר יוז"ד הלכות כתיבת סית סימן קס"ה אותן ל"ז, ומשם בארכיה כי אין לכפול הדברים. [ונמהאי טעמא שהוא עשו מעץ, נקרא שבט, כמ"ש (שופטים ה', י"ד) ומצוות מושכים בשכט סופר, וכרטתוגמין בקולמוס רספר, וכמו (ויקרא כ"ז, ל"ב) כל אשר עבר תחת ה"שבט", וכמו שביארנו בס"ד בעניין יצחק שם הלכות חבכ"ר סימן קס"א אותן כי ר'יה זהה].

ולבא אל תכלית המכון נהלך בדרך קזרה, כי אכן המנהג בכלל תפוזות ספרד ותימן עד הרגע האחרון היה פשוט אצל כולם ממש לכתחוב בקנה, והם מעטים ידועים הנקראים ביום בשם קני סוף (ובלשונו נקראים חלאל, על שם שם חלולים. ורש מהחותם שקוראים להם יראע), הגדים במקום מים. אך בדורינו נשתנה הדבר אצל סופרים רבים, שנגورو מבלי התבוננות בעקבות האשכנזים שכחובים מזה דורותם וכנים בזאות של עופות, אף כי אין זה מוצדק האידנא הויאל ואין הטעם אלא מפני שלא יכולו בארץיהם לכתחוב בקנה לפי שלא היו אצלם קנים חזקים, ומואידך לא היו אומנים לעשות קלפים חלקיים וכן נשחטו להם הקולמוסים, מבואר בבני יונה סוף סימן רע"א ובעורך השלחן שם סעיף ל"ח ובשותית מה"ר יצחק מפוזנא סימן ס"א דף קל"ב והאידנא השთא הכא, הרי אפשר להשיג קנים חזקים, לעשות קלפים חלקיים, אלא שהם נמושכים אחר הרגלים מאן, ומה גם שהנוצה טוביה להם יותר לחידוד הכתיבה, זוויתיה ו круzieה המרובים, כדי בכתיבתם. ואם כן לא היה לטופרים הללו לכתם בדרכם בעצמת עיניהם. עיין מ"ש בס"ד בעניין יצחק על שלחן ערוך המקוצר יוז"ד הלכות טריפות סימן קכ"ז אותן י"ד,

לענין מנהגים שהוקבעו לקולא מפני המציאות, ואח"כ נשתנה העניין. ומפורש שם בבני יונה לפי המובה בלשכיה שנגנו אצלם לכתוב בשל "ברשל" או נוצה יעוש, אבל למעשה עינינו הרואות כיום שאינם כותבים בברול אעפ"י שאין בו שום חשש, שכן זה חוק חוכות ורק חוק יricות שהוא כשר (עיין אחוריים באהע"ז שם) אך הטעם שנתבטל הדבר, משום מעליותא שלא יהיה בו שום סורך לא תקין עליהם ברול (דברים כ"ז, ה), שהתוורה מארכת ימים והברול מקוצר, כמו שמצוינו שנמנעו מבROL בכמה עניינים של קדושה (כגון חתיכת חותם ציצית בשניים ולא בטכין או מספריים, וכן לעניין שרוטוט השيطן בסת"ם) אעפ"י שלפי ההלכה אין בהם שום קפידה.

הילך העלה בשוו"ת שבט הלוי חיב סיון קל"ו רבשלה זהב, לית לנ' בה, רהוחש שיר רק בברול. ומכל מקום לענין מעשה פסק שאין לו שום כתיבה בנווצה, זולתי בשני תנאים. א'

למי שקשה לו לכתוב בנווצה. ב' שה כתיבה בזהב תהיה מהודרת יותר לדינה יעוש. ומתבואר למען שהגביל מادر את ההיתר ורק לאיש מטויים או אנשים מעטים שימוש מה קשה להם לכתוב בנווצה, וגם זה דוקא לא שעייז יתיפחה הכתב לנווי בעלמא, אלא נור הנדרש מצד ההלכה, כגן שיש פוסקים באיזה פרט להחמיר, והוא אינו יכול לעשות כן בנווצה זולתי בזהב, ובورو שזה למגדר מילתא שלא יפרצו גדר במנהגי ישראל המקודשים, וישודם מחכמי הראשונים גוע ישישים.

ועליה אני דין בעניין האם אכן יש להזה תורה מנהג, או איןוא אלא הרgel בעלמא. רבשלה קנה שיש לו מקור בגמרא, ואף כי לא בתורה ההלכה או חומרא או הידור, אלא שכך המציאותות

(ויש לומר כי הפירוש שזכה לכתוב בו "גט" ספר תורה וכו', מלבד שאור כל הדברים שכתבו בו בדמן), שכן לא העלו זאת הפוסקים המפוזרים כגון הרמב"ם והטוש"ע, מכל מקום המקובלים לפי הסוד הצריכו לכתוב בקנה דוקא ולא בנווצה, הלא מה הרמ"ז והחיד"א והקול יעקב, כמו שציינתי בעניין יצחק הנדייל, אבל נוצה, מאן רכו שמה, אינה אלא מכשיך כתיבה בעלמא שהיו רגילים בארץ אשכנו מימים קדמוניים, ומסתמא קרוב הדבר בעיני כי אם יבקש הדבר ימצא שזה היה גם אצל שאינם בני ברית, קודם שנתחדשו להם מכשיי הכתיבה התודשים המשוכלים. והנה אצלוינו בתימן למשל, כתבו גם הגויים בקנה. אלא שנתברר לי שהם כתבו לעיתים גם בברול, משא"כ היהודים שכתבו רק בקנה, ולא רק בטט"ם אלא לכל דבר, וממילא אף לצורך חול. וזהו זו דעת ראה שסבירו כי בעין קנה דוקא למצוה מן המובחר, וכסבירת הבני יונה שכן לגוזל מן הקנה מה שזכה מן השמיים. ואפשרות הכתיבה בברול, הלא היא ידועה ומפוזמת מני קדם, שהרי כתוב (ירמיה י"ז, א') חטא יהודה כתובה בעט ברול וגוי. וכן אמר איוב (י"ט, כ"ג, כ"ד) מי יתן אפו ייכתבן ملي וגוי בעט ברול ועופרת וגור. וכיון שלרוב הדברים היו צריכים קנה דוקא, וגם מה מצויים, ממילא השתמשו בהם גם לשאר מילן. ומהפסק הזה של איוב, הביא בספר חזדים סיון רפ"ג ראה לגבי מי שהיה כותב יותריפה בקולםוט של עצם מאשר בשל קנה, שיכתוב אף מדוות בשל עצם יעוש, ולקמן ד"ה ונמצאו.

וירוצע שככל עניין יצירת כלי נילון ופלסטיק, נתגלה לבני ארם בעולם ורק לפני כמה שנים כשלעצמה הדבר ברצונו יתפרק, מה שלא היה בכל הדורות הקדמוניים כלל ועיקר. ומאז שהכיוו בתעלתם, נעשו מהם כלים מכלים שונים לאכילה ושתייה ולשימושים רבים, ודנו

בهم גורלי הדרור אם הטה מקבלים טומאה ואם כשרים לסכך בהם, ולענין הקשריהם מבליעת איסוריים ומחמצז, ולענין טבילהם אם נקנו מגני וכיוצא.

ונמצא לפיה שאלתו היו במציאות קולמוסים מפלסטיים בדורות הקרטוניים, היו כתובים גם בהם. ושלישיתם כיוון דטפיקה להו מקנה,תו ליכא קפידה. חוץ מהסבירה המחוורשת של החת"ס בהגחותיו לשכת הספר סימן ג' רמן המותר בפיק עדין דבר הראי לאכילה, שאין לה חבר. ובמקדש מעט סימן רע"א אותן מ"ד מפורש דקולםוט א"צ מן המותר בפיק שימושה עז בעלים משמש, ובכוחב באצבע בלי קולמוס נמי כשר וכור' בספר חסידים סימן רפ"ג איזה כתיבה [של מוחות] בעצם עגור שהוא עוף טמא יעריש. הילך הדבר פשוט דלית לנו בה, וכן הסכימו הרבה תלמידי חכמים שליט"א, ושפיר דמי לפרש הדבר אם יסכימו גורלי זקני הדרור כפי שיקול דעתם הרחבה.

ולענין מה שכח שם החת"ס שרבי הבני יונה צ"ע, אותו קולמוס של נזחה לאו קנה הוא, כל שהוא רק ואני נשבר ע"י הטיטהו לכאן. ולכן כיוון כי חזר לקדמותו, נאמר עליו יהיה ורק קנה ולא יהיה קשה כאלה. וא"כ טוב לכתב בקנה של נזחה דהוה מן המותר בפיק, אע"ג רקנה ממש נמי אינו אסור בפיק, מ"מ עדין טפי שיש אمر בדבר מכל המותר בפיק וכור' יuous"ב וכוונתו כי אע"ג דבגמרא תענית דף ב. במקור אמר זה מבואר רקנה הוא גל מן הארץ, שכן אמרו מה קנה זה גל במקומות מים וגדי מחלין והרווחות אינן מזויות אותו ממקוםו, מ"מ שם קנה שייך גיל בזחה ובזה נמי שייך שעיל ידי הטיטה מכאן לכאן אינו זה ממקוםו, כמו שביארנו בס"ד בעניין יצחק, מכל מקום אמתה"ר יש להסביר שאין זה אלא כמו שם מושאל, ולא גרע ממקומות מעבר הנשימה שנקרה בלשון חז"ל בשם קנה מפני שצורתו כמותו רק וחולול עגול ואורך וכמ"ש בס"ד בנפלאות מתווך הפטרת בראשית על פסוק קנה רצון לא ישbor, ד"ה ועל שם.

ד) **ואגב**, הנה ידוע כי התמורה נקראת בלשון חז"ל כוחבת, בין הא רתנן ביום דף עג: ובפרק י"ז רכלים משנה י"ב, האוכל ביוהכ"פ ככוחבת הגסה כמו וכגרעינה, ובביצה דף ב'. בית שmai אומרים שאור בכזיות וחמצ בכוכנת, אבל לא שמענו ולא מצאנו בעניינו טעם לשם זהה בכל ספרי המפרשים שבידינו. ושמעתוי כי בספר כת"י (לא נודע למי מקדושים) מבואר שנקרה כן על שם שהיו "כוחבים" בגרעין שבתוכה ע"כ. וועל כי מפני שגרעינה מהודרת בסופה, בלי צורך לחידוד כשר קולמוסים, ועכ"פ ניתנת להתחוד יפה בקלות, וזה היא לכתיבה וכן מפני שהיא ארכוה ונזהה להיאחו בין האצבעות, וגם יש לה חרין שיתקbez ויתלה שם מיד. והוא פירוש נחמד. ומסתברא שהוא לא לצורך כתיבת סת"ם, אלא לשאר דברים מודגמים. והוא הדין לגבי המוכא בבית יוסף או רוח שליח סימן תורס"ז, שהריב"ק היה עושה מן העורבה שחbertו אותה, עצים לkolmotsim וכור' יעריש.

מסקנא: קולמוסים העשויים מפלסטיק, כשרים לכתולילה לכתב בהם סת"ם כמו של נזחה: